

Årsrapport 2017

Indhold

1	Ledelsesberetning	8-15
	Fem års hoved- og nøgletal for pensionskassen	8
	Medlemmer og pensionsordninger	9
	Indbetalinger og udbetalinger	9
	Omkostninger	10
	Investeringer og afkast	10
	Samfundsansvar	12
	Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag	13
	Forventninger til 2018	14
	Øvrige forhold	15
2	Oplysninger om pensionskassen	17-20
	Ledelsesstruktur	18
	Koncernstruktur	20
	Ledelse og ledelseshverv	20
3	Årsregnskab	25-50
	Koncern- og pensionskasseregnskab	27
	Egenkapitalopgørelse	29
	Noter til regnskabet	30
	Ledelsespåtegning	44
	Intern revisions revisionspåtegning	45
	Den uafhængige revisors revisionspåtegning	46
	Nøgletalsdefinitioner	50

“Pensions-
kassens
omkostninger
er næsten
halveret i
2017”

Sammen er vi stærke

Når vi taler om fællesskabets styrke, er vi dybt inde i kernen. Der, hvorfra ambitionerne for en fælles pensionskasse for arkitekter og designere udspringer. Og en stadig drivkraft for bestyrelsen. Grundtanken er jo, at når vi går sammen, kan vi udrette meget mere end summen af den enkeltes indsats, og vi kan skabe mere værdi til hvert medlem.

Sådan er det også i dag i administrationsfællesskabet med Sampension og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger. Vi har i 2017 set fællesskabets fordele materialisere sig blandt andet i form af, at pensionskassens omkostninger stort set er halveret til 540 kr. pr. medlem. Vi fik et samlet investeringsafkast på 606 mio. kr. eller 7,1 %, og det er samme høje niveau som sidste år. For medlemmerne betyder det, at 100 kroner er vokset til 145 kr. i løbet af de seneste fem år. En rigtig fin udvikling.

Investeringer: Højt afkast med passende risiko og på ansvarlig vis

Investeringerne af medlemmernes penge sker ud fra hensynet om at forvalte de samlede midler bedst muligt. Det vil sige med højst muligt langsigtet afkast inden for en passende risiko og på ansvarlig vis. Det er vores holdning, at fokus på miljø og klima, sociale forhold og god selskabsledelse bidrager til virksomheders evne til at skabe afkast til investorerne. Når vi taler om ansvarlige investeringer i dag, er det på hele fællesskabets vegne, og så repræsenterer vi næsten 300 mia. kr. og 300.000 medlemmer.

Klima har været et stort emne i arbejdet med ansvarlighed. Vi har etableret et fælles udvalg for ansvarlige investeringer på tværs af de tre bestyrelser i administrationsfællesskabet. Fra januar 2017 har vi og Sampension også taget hensyn til de opstillede klimamål fra COP21-topmødet i Paris, og vi er begyndt at vurdere den samlede klimapåvirkning af virksomheder i investeringsporteføljen. At sikre skatte transparens hos multinationale selskaber og håndtere investeringer i besatte områder som eksempelvis Vestbredden var to andre af årets store emner. Læs meget mere om dette i den første rapport om ansvarlige investeringer fra Sampension-fællesskabet, der udkommer med årsrapporten.

Brug pensionsordningen – få rådgivning

For at få den fulde værdi af pensionsordningen er det vigtigt ind imellem at tjekke, om ordningen stadig passer til ens behov. Som tommelfingerregel kan man med fordel kigge sin pension efter hvert femte år – passer forsikringerne, er de rigtige begunstiget, slår opsparingen til og så videre.

Da al information om pensionsordning ligger digitalt på arkitekt pension.dk, er det nemt at få et overblik eller lave ændringer. På hjemmesiden kan du også lave et digitalt pensionstjek, ligesom 2.000 medlemmer faktisk gjorde i 2017. I alt var der 35.000 besøg på hjemmesiden og 16.000 gange loggede et medlem på de private sider. Det er glædeligt, at så mange medlemmer var inde og kigge på deres pensionsordning op til flere gange.

Mette Carstad

Formand for bestyrelsen

Ledelsesberetning

1

Fem års hoved- og nøgletal for pensionskassen .	8
Medlemmer og pensionsordninger.....	9
Indbetalinger og udbetalinger	9
Omkostninger	10
Investeringer og afkast	10
Samfundsansvar	12
Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag .	13
Forventninger til 2018	14
Øvrige forhold.....	15

Fem års hoved- og nøgletal

Fem års hovedtal Mio. kr.	2017	2016	2015	2014	2013
Medlemsbidrag	351,8	336,6	325,5	319,0	293,5
Pensionsydelse	-274,7	-240,6	-223,6	-207,2	-201,0
Investeringsafkast	606,3	600,1	388,2	706,9	536,7
Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-5,1	-9,8	-11,4	-7,6	-7,8
Pensionsteknisk resultat	7,9	40,7	8,3	220,0	113,2
Årets resultat	130,7	162,1	85,3	351,7	207,8
Pensionshensættelser, i alt	6.461,4	6.032,7	5.632,4	5.316,2	4.998,1
Overskudskapital	470,5	440,4	407,6	388,9	351,0
Egenkapital	2.148,6	2.057,9	1.939,8	1.891,4	1.575,1
Aktiver, i alt	9.636,8	8.690,6	8.137,3	8.139,2	7.021,9
Aktiver, i alt koncern	9.636,8	10.127,1	9.235,9	9.597,6	7.854,6

Fem års nøgletal	2017	2016	2015	2014	2013
Afkastnøgletal					
Afkastprocent gennemsnitsrenteprodukter	7,1%	7,5%	5,1%	10,2%	8,3%
Omkostningsnøgletal					
Omkostningsprocent af hensættelser	0,08%	0,17%	0,21%	0,15%	0,16%
Omkostninger i kr. pr. medlem	540	1.042	1.263	885	932
Forrentningsnøgletal					
Egenkapitalforrentning efter skat	6,2%	8,1%	4,5%	20,3%	14,0%
Forrentning af overskudskapital	7,5%	7,5%	5,1%	10,2%	8,3%
Konsolideringsnøgletal					
Solvensdækning*)	377%	428%	492%	227%	576%
*) Nøgletallet Solvensdækning er ikke omfattet af krav om revision.					

Der henvises til nøgletsdefinitioner side 50.

Medlemmer og pensionsordninger

Arkitekternes Pensionskasse (AP) er en medlemsejet pensionskasse, som blev oprettet i 1957. AP har knap 10.000 medlemmer. Størstedelen af medlemmerne er uddannede arkitekter, designere eller tilsvarende. Pensionskassen optager også ansatte i virksomheder eller foreninger med tilknytning til arkitektfaget.

Fra 1. januar 2017 overgik administrationen af AP til administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S (administrationsfællesskabet). Overgangen forløb godt, og administrationen er fuldt integreret i administrationsfællesskabet, der udover AP omfatter Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrslæger og Sampension KP Livsforsikring A/S.

Pensionsordninger i AP består af en opsparing til pension, og for de fleste bidragsbetalende og hvilende medlemmer også forsikringer ved visse kritiske sygdomme, tab af erhvervsevne og død. Opsparing til pension bliver forrentet med en depotrente efter et gennemsnitsrentepincip. Det betyder, at depotrenten udjævner den faktisk opnåede forrentning over tid. Depotrenterne bliver fastsat efter kollektive principper af pensionskassen.

Indbetalinger og udbetalinger

Indbetalinger

Medlemsbidrag i 2017 udgjorde 351,8 mio. kr. mod 336,6 mio. kr. i 2016. Ordinære bidrag steg med 17,1 mio. kr., mens engangsindskud og overførsler faldt 2,0 mio. kr.

Medlemsbidrag

352 mio. kr.

Indbetalte medlemsbidrag Mio. kr.	2017	2016	Ændring i %
Ordinære bidrag	328,8	311,7	5,5
Engangsindskud mv.	23,0	25,0	-7,7
Medlemsbidrag, i alt	351,8	336,6	4,5

Antal medlemmer udgjorde 9.687 ultimo 2017 mod 9.368 ved overgang til administrationsfællesskabet pr. 1. januar 2017. Stigningen på 3,4 % vedrører primært erhvervsaktive og pensionister.

Antal medlemmer	31.12.2017	01.01.2017	Ændring i %
Erhvervsaktive, der betaler bidrag	4.889	4.729	3,4
Fripolicer mv.	2.691	2.653	1,4
Pensionister	2.107	1.986	6,1
Medlemmer, i alt	9.687	9.368	3,4

Udbetalinger

De samlede pensionsudbetalinger udgjorde 314,7 mio. kr. i 2017 mod 286,0 mio. kr. i 2016 inklusive tillægspensioner. Stigningen vedrører især de løbende pensionsudbetalinger.

Omkostninger

Skiftet til administrationsfællesskabet har medført væsentlige fald i både investeringsomkostninger og administrationsomkostninger. Jo lavere omkostninger, desto større del af indbetalinger og afkast går til at styrke opsparingen.

Effektiv investeringsforvaltning

I administrationsfællesskabet lægges stor vægt på effektivitet i både den interne og eksterne forvaltning. På baggrund af cost-benefit analyser vurderes det, om de forskellige porteføljer skal forvaltes internt eller eksternt.

Aktieinvesteringer er i al væsentlighed lagt ud til eksterne forvaltere, mens obligationer og andre renteinstrumenter primært forvaltes internt. En række investeringer i mere risikofyldte kreditobligationer foretages via eksterne forvaltere, ligesom de fleste alternative investeringer i fx skove, hedgefonde og unoterede aktier administreres af eksterne forvaltere.

Investeringsomkostninger i ÅOP på 0,51 %

Medlemmerne kan på arkitektpension.dk finde information om årlige omkostninger i kroner (ÅOK) og i procent (ÅOP). Disse omfatter både omkostninger afholdt af AP, og som fremgår direkte af regnskabet, samt indirekte omkostninger ved investeringer i eksterne fonde og investeringsforeninger mv. ÅOP for investeringsomkostninger beregnet i forhold til medlemmernes depoter udgjorde 0,51 % for 2017. Afkastnøgletal beregnes efter fradrag for direkte og indirekte investeringsomkostninger. Det er afkastet efter investeringsomkostninger, som er det altafgørende nøgletal, når bidrag til udvikling i medlemmernes pensionsopsparing skal vurderes.

Administrationsomkostninger udgør 540 kr. pr. medlem

Pensionsmæssige administrationsomkostninger udgjorde 5,1 mio. kr. i 2017 mod 9,8 mio. kr. i 2016. Omkostninger pr. medlem udgjorde 540 kr. mod 1.042 kr. i 2016. Nøgletallet er dermed – som forventet – faldet væsentligt.

**Administrations-
omkostninger pr.
medlem**

540 kr.

Investeringer og afkast

De internationale konjunkturer og finansielle markeder

På den økonomiske front var 2017 et godt år med vækstrater, der fortsatte med at stige over det meste af verden. Specielt opsvinget i euro-området har imponeret, og alt tyder på, at 19 kvartaler i træk med positiv vækst bliver til flere. Generelt har den private efterspørgsel bidraget til den stigende vækst godt understøttet af stigende realløn.

Flere vestlige landes centralbanker har signaleret et skifte til en forsigtig normalisering af pengepolitikken efter en lang periode med meget lempelig pengepolitik siden finanskrisen. Denne tendens er længst fremme i USA, hvor enkelte rentestigninger i 2015 og 2016 blev fulgt op af en mere aggressiv rentepolitik i 2017 med tre rentestigninger.

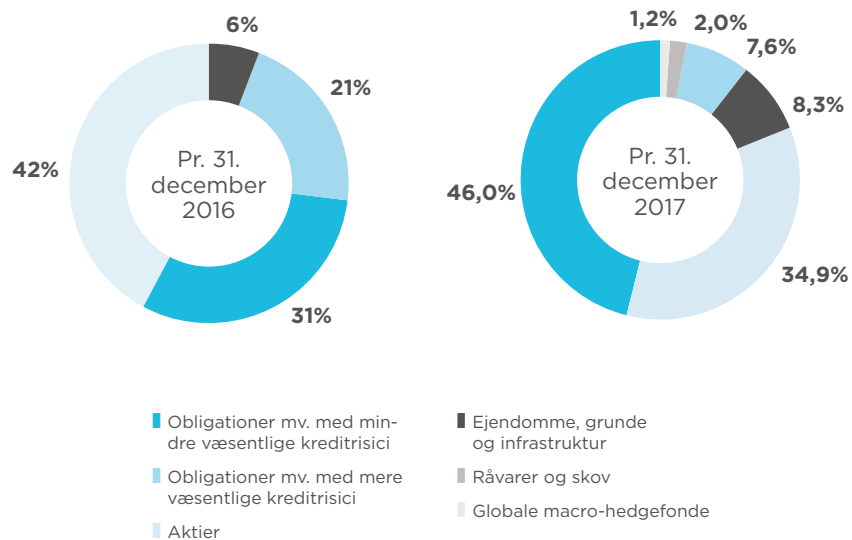
De finansielle markeder har i 2017 udviklet sig positivt med pæne rentestigninger, idet den 30-årige euroswaprente er steget med 0,25 %-point, og store stigninger på de fleste aktiemarkeder. Således har emerging markets aktier givet et afkast på 30,0 %, mens det amerikanske aktiemarked (21,1 %) og danske aktier (18,4 %) også gav pæne afkast. Aktierne i euroområdet (12,6 %) og det britiske aktiemarked (11,9 %) haltede derimod efter – sidstnævnte formentlig på grund af den fortsatte usikre politiske situation i forbindelse med Brexit. De angivne afkastprocenter er opgjort før omregning til danske kroner.

På valutamarkedet er danske kroner i følgeskab med euroen blevet styrket kraftigt specielt overfor den amerikanske dollar, hvor styrkelsen af den danske krone har været på 12,0 % i 2017.

Investeringsstrategi og strategisk aktivallokering

AP's overgang til administrationsfællesskabet fra 1. januar 2017 gav anledning til at ændre pensionskassens strategiske aktivallokering illustreret i figuren nedenfor henimod et lidt lavere risikoniveau. Det har medført en større allokering mod ejendomsfonde og investment grade kreditobligationer og en lavere allokering mod aktier og obligationer mv. med mere væsentlige kreditrisici. Dertil kommer to nye allokeringer mod hhv. råvarer og skov samt hedgefonde, der begge bidrager til større risikospredning.

En vigtig grund til at øge andelen af alternative investeringer, dvs. ejendomme samt råvarer og skov, er det lave renteniveau på obligationer. Samtidig bidrager alternative investeringer til at sprede risikoen i porteføljen, ligesom de forventeligt giver et godt langsigtet afkast. Blandt de alternative investeringer er det ejendomme, som fylder mest. Strategien for ejendomsinvesteringer omfatter alene indirekte investeringer via tilsagn til ejendomsfonde eller separat forvaltede investeringer. For at sprede risikoen har strategien et globalt sigte, dog med fokus på de især europæiske og til dels nordamerikanske markeder.

Overgangen indebar desuden, at den væsentligste del af obligationsbeholdningen overgik til intern forvaltning i administrationsfællesskabet, mens forvaltningen af børsnoterede aktier blev samlet i Kapitalforeningen Sampension Invest.

Forvaltningen af midlerne tilrettelægges med henblik på at sikre den størst mulige købekraft af medlemmernes pensioner. AP's investeringsstrategi sigter mod at levere det højeste langsigtede afkast inden for de gældende risikorammer.

Investeringsafkast

7,1 pct.

Årets investeringsafkast blev 606 mio. kr. svarende til 7,1 %

AP's afkast i 2017 blev samlet på 7,1 %, hvilket hovedsageligt var drevet af aktiebeholdningen, jf. tabellen næste side. Aktier var med et afkast på 7,6 % omregnet til danske kroner den største bidragsyder. Hertil kommer bidrag fra afdækning af valutarisikoen på udenlandske investeringer. Det næststørste bidrag kom fra

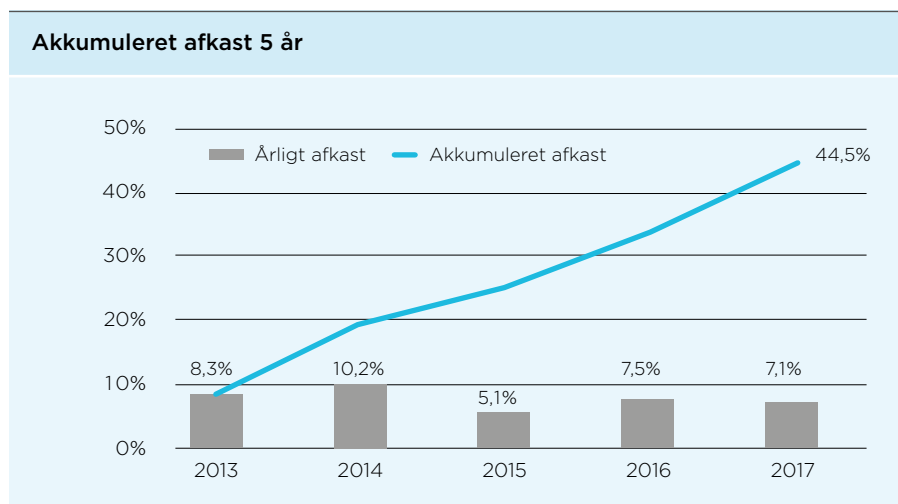
obligationer med mindre væsentlige kreditrisici. Kun aktivklasserne ejendomme, grunde og infrastruktur samt globale macro-hedgefonde gav negative afkastbidrag. Effekten er dog begrænset på grund af de beskedne beholdninger i aktivklasserne.

Investeringsafkast pr. aktivklasse	Fordeling i % pr. 31.12.2017	Afkast %
Obligationer mv. med mindre væsentlige kreditrisici	46,0	2,1
Obligationer mv. med mere væsentlige kreditrisici	7,6	4,9
Aktier	34,9	7,6
Ejendomme, grunde og infrastruktur	8,3	-0,2
Råvarer og skov	2,0	2,9
Globale macro-hedgefonde	1,2	-6,4
Total ekskl. valutaafdækning mv.	100,0	4,4
Valutaafdækning mv.		2,9
Nettoafkast efter valutaafdækning mv.		7,1

Det samlede resultat af investeringer i AP for 2017 på 606 mio. kr. før pensionsafkastskat var 6 mio. kr. højere end i 2016. For yderligere specifikation af beholdninger og afkast henvises til regnskabet's note 17.

Fem års afkast

De seneste fem år har AP opnået høje investeringsafkast, og 100 kr. er vokset til 145 kr.

Afkast over 5 år

44,5 pct.

Samfundsansvar

Arbejdet med samfundsansvar hviler på en ambition om at efterleve og indarbejde internationale FN-konventioner, herunder FN Global Compact's 10 principper og Paris-aftalens klimamål, samt OECD's retningslinjer om ansvarlig virksomhedsadfærd for institutionelle investorer. Den ansvarlige investeringspolitik omfatter alle tre parter i administrationsfællesskabet, men behøver ikke være fuldstændig enslydende for alle tre virksomheder.

Det er AP's holdning, at fokus på miljø og klima, sociale forhold og god selskabsledelse bidrager til selskabers evne til at skabe afkast til investorerne. Som investor ønsker AP at gøre sin indflydelse gældende via et aktivt ejerskab og arbejder kontinuerligt på at integrere ansvarlighed i de virksomheder, som AP investerer i.

Der bliver yderligere redegjort for, hvordan investeringerne håndteres ansvarligt i administrationsfællesskabet i en særskilt ESG rapport. Herudover henvises til gennemgangen af målsætninger og indsatser indenfor generel governance, investeringsområdet og virksomhedens drift i den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar på arkitektpension.dk/ap/samfundsansvar2017.

Årets resultat

131 mio. kr.

Resultat, solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag

Resultat

AP's resultat blev i 2017 et overskud på 131 mio. kr. mod et overskud på 162 mio. kr. i 2016. I resultatet for 2016 indgik 29 mio. kr. vedrørende tilgodehavende risikoforrentning fra tidligere år.

Årets resultat består i det væsentligste af egenkapitalens andel af årets investeringsafkast samt risikoforrentning.

Bestyrelsen foreslår, at årets overskud overføres til egenkapitalen. Egenkapitalen udgør 2.149 mio. kr. pr. 31. december 2017 mod 2.058 mio. kr. ved udgangen af 2016. Fra egenkapitalen er i 2017 udloddet 40 mio. kr. som tillægspension.

Pensionskassens balance er vokset til 9.637 mio. kr. pr. 31. december 2017 fra 8.691 mio. kr. pr. 31. december 2016. Stigningen skyldes især årets investeringsafkast samt øget brug af repoforretninger.

Solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag

Samlet set vurderes det opgjorte solvenskapitalkrav at være dækkende for pensionskassens risici. AP opgør solvenskravene i henhold til standardmodellen specificeret i Solvens II-regelsættet.

Solvenskapitalkrav og kapitalgrundlag Mio. kr.	31.12.2017	31.12.2016
Kapitalgrundlag	2.619	2.498
Solvenskapitalkrav (SCR)	695	584
Minimumskapitalkrav (MCR)	174	146
Overskydende kapitalgrundlag	1.925	1.914
Solvensdækning i forhold til SCR	377%	428%
Solvensdækning i forhold til MCR	1508%	1712%

Solvensdækningen – dvs. kapitalgrundlaget i forhold til solvenskapitalkravet – var pr. 31. december 2017 på 377 %. Faldet i forhold til ultimo 2016 skyldes dels ændringer i beregningsmetoder, dels ændringer i sammensætning af investeringsporteføljen. Solvensdækningen er fortsat på et meget robust niveau.

Yderligere information findes i rapport om solvens og finansiell situation 2017, som kan findes på arkitektpension.dk/ap/rapporter.

Hensættelser til pensionsaftaler

Pensionsmæssige hensættelser er fastsat til markedsværdi ud fra forudsætninger om dødelighed og invalidehyppighed samt sandsynlighed for udtrædelse og omskrivning til fripolice blandt medlemmerne. Markedsværdien beregnes på basis af Solvens II diskonteringsrentekurven. Desuden anvendes Finanstilsynets benchmark for forventede fremtidige levetidsforbedringer i fastsættelsen af hensættelserne.

I 2017 er garanterede ydelser forøget og individuelle bonuspotentialer reduceret som følge af opdatering af forudsætninger i markedsværdigrundlaget, herunder antagelser om medlemmernes forventede levetid. Hensættelserne steg som følge heraf med 2 mio. kr.

Pensionshensættelser udgjorde 6.461 mio. kr. pr. 31. december 2017 mod 6.033 mio. kr. ved udgangen af 2016. Bonuspotentialet indregnet i de pensionsmæssige hensættelser er i 2017 netto steget med 9 mio. kr. til 2.449 mio. kr. Kollektivt bonuspotentialer blev forøget som følge af det gode investeringsafkast, hvilket lidt mere end opvejede, at individuelt bonuspotentialer faldt i forbindelse med ovennævnte opdatering af markedsværdigrundlaget for hensættelserne.

Bonusgrad, som angiver bonuspotentialets størrelse i forhold til medlemmernes depoter, faldt til 39,6 % ultimo 2017. Faldet skyldes, at depoterne er steget med knap 300 mio. kr. i årets løb.

Bonuspotentialer og bonusgrader	31.12.2017		31.12.2016	
	Mio. kr.	%	Mio. kr.	%
	Bonus-potentialer	Bonus-grader	Bonus-potentialer	Bonus-grader
Kollektivt bonuspotentialer	223	-	94	-
Individuelle bonuspotentialer	2.226	-	2.346	-
Samlede bonuspotentialer	2.449	39,6	2.440	41,3

Forventninger til 2018

AP forventer moderat vækst i medlemstal og medlemsbidrag i 2018.

Omkostninger pr. medlem forventes at ligge på samme lave niveau som i 2017.

Depotrenten er pr. 1. januar 2018 fastsat til 3,5 % før pensionsafkastskat for pensioner med betingede garantier.

Egenkapitalens resultat afhænger af udviklingen på de finansielle markeder. Baseret på et investeringsafkast, hvor mere risikofyldte aktiver giver et merafkast på 3 %-point i forhold til obligationer, forventes egenkapitalen at få et resultat efter pensionsafkastskat for 2018 i niveauet 50 mio. kr.

Depotrente

3,5 pct.

Øvrige forhold

Usikkerhed ved indregning og måling

Ledelsen foretager en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, når årsrapporten udarbejdes. Disse skøn har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser. Ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt for pensionsmæssige hensættelser samt opgørelse af dagsværdier af illikvide aktiver som fx unoterede finansielle instrumenter. Der er redegjort for ledelsens skøn og vurderinger i noten om anvendt regnskabspraksis. Revisions- og risikoudvalget og bestyrelsen gennemgår de skøn og værdiansættelsesmetoder, som anvendes i AP's årsregnskab.

Begivenheder efter regnskabsårets udløb

Den europæiske tilsynsmyndighed EIOPA har besluttet at anvende en ny metode til beregning af den ultimative forward rente (UFR) som diskonteringsrentekurven konvergerer mod fra 20-års punktet. Den nye metode reducerer UFR fra 4,20 % til 4,05 % primo 2018 og derefter gradvist til 3,65 % i 2020. Metodeændringen har til formål at tilpasse niveauet til ændringer i de langsigtede forventninger til realrente og inflation. Ændringer i diskonteringsrentekurven har ikke nogen væsentlig betydning for værdien af de pensionsmæssige hensættelser.

Fra og med 2018 anvender Finanstilsynet en dataperiode på rullende 20 år i stedet for de nuværende 30 år ved estimering af de forventede fremtidige levetidsforbedringer. Ændringen medfører, at pensionshensættelserne primo 2018 bliver forøget nogle få mio. kr., og at individuelle bonuspotentialer falder med ca. 125 mio. kr. Det har ikke nogen væsentlig effekt på pensionskassens økonomiske status.

Herudover er der fra balancedagen og til dato ikke indtrådt forhold, som forrykker vurderingen af årsrapporten.

Oplysninger om pensionskassen

2

Ledelsesstruktur	18
Koncernstruktur	20
Ledelse og ledelseshverv	20

Ledelsesstruktur

AP er en tværgående pensionskasse ejet af medlemmerne. Pensionskassens øverste myndighed er generalforsamlingen.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af syv medlemmer: Fire bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt pensionskassens medlemmer, et bestyrelsesmedlem er udpeget af Akademisk Arkitektforening (AA), et bestyrelsesmedlem er udpeget af Forbundet Arkitekter og Designere (FAOD), og et bestyrelsesmedlem er valgt af pensionskassens medlemmer på generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen. Sidstnævnte bestyrelsesmedlem skal opfylde de nødvendige kvalifikationer til at være sagkyndigt medlem af revisionsudvalget.

Bestyrelsen har i 2017 afholdt fem ordinære møder og ét seminar.

En oversigt over bestyrelses- og direktionsmedlemmers ledelseshverv fremgår af side 20.

Revisions- og risikoudvalg

I overensstemmelse med EU's og danske krav til revisionsudvalg i virksomheder af interesse for offentligheden har bestyrelsen i AP nedsat et særskilt revisionsudvalg. Fra regnskabsåret 2018 er revisionsudvalget ændret til et revisions- og risikoudvalg.

Cand.polit. Søren Kaare-Andersen er formand for revisionsudvalget og lever gennem erhvervsforløb og uddannelsesmæssig baggrund op til kravene om uafhængighed og kvalifikationer i henhold til reglerne om revisionsudvalg.

Udover Søren Kaare-Andersen bestod revisionsudvalget i 2017 af to medlemmer udpeget af bestyrelsen: Cecilie Therese Hansen (næstformand) og Rikke Sylow Francis (bestyrelsesmedlem).

Der har i 2017 været afholdt fire møder i revisionsudvalget.

Rammerne for revisionsudvalgets arbejde er fastlagt i et kommissorium. Revisionsudvalgets primære opgaver er at:

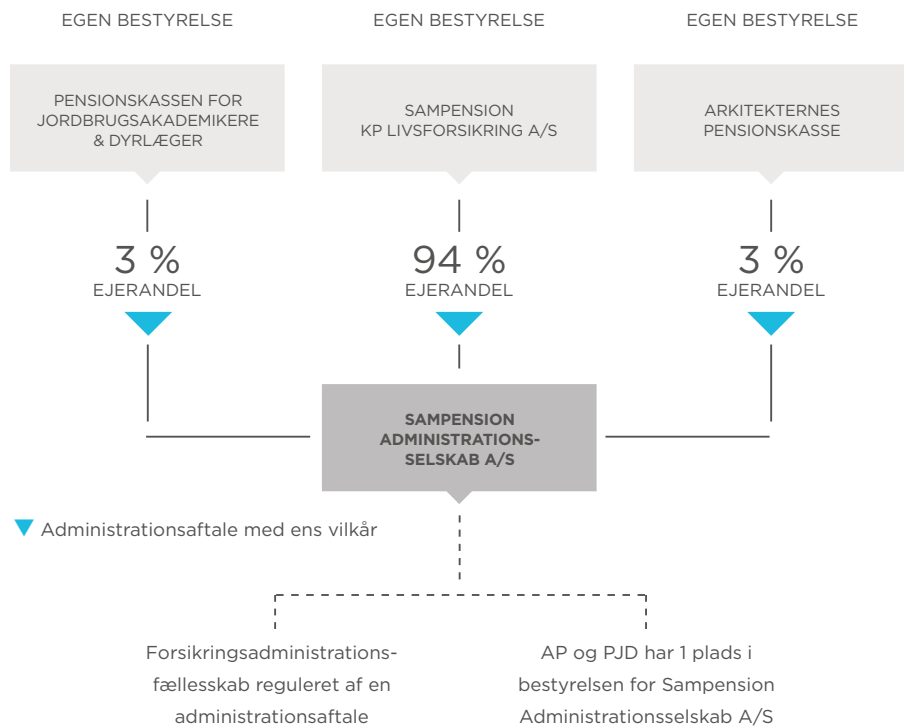
- overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen
- overvåge om risikostyringssystemer, interne kontrolsystemer og intern revision fungerer effektivt
- overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet mv.
- overvåge og kontrollere revisors uafhængighed.

Der er etableret en finansiell whistleblower-ordning, der sikrer, at ansatte i administrationsfællesskabet via en særlig, uafhængig og selvstændig kanal kan indberette overtrædelser og potentielle overtrædelser af den finansielle regulering begået af virksomheden. Indberetninger til whistleblower-ordningen går direkte til formanden for revisionsudvalget og compliancefunktionen. Der har ikke været indberetninger i 2017 eller tidligere.

Organisation og ledelse

Fra 1. januar 2017 indgik AP i forsikringsadministrationsfællesskabet Sampension. Udover AP indgår Sampension KP Livsforsikring koncernen samt Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger i administrationsfællesskabet. Ejerkredsen i Sampension Administrationselskab A/S består af Sampension KP Livsforsikring A/S (94 %), Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger (3 %) og Arkitekternes Pensionskasse (3 %).

Administrationsfællesskabet

Sampensions daglige ledelse udgøres af direktionen. Hertil kommer fem direktør-områder med ansvar for den daglige drift og udvikling, samt et direktionssekretariat. Nærmere beskrivelse af organisationen kan ses på sampension.dk/organisation.

Der er oprettet en risikostyringsfunktion, compliancefunktion, aktuarfunktion og intern auditfunktion, der bidrager til at sikre effektiv styring i administrationsfællesskabet. De ansvarlige for de pågældende afdelinger er udpeget som nøglepersoner og har en kontrollerende rolle i forhold til administrationsfællesskabets arbejde.

Aflønning

Bestyrelserne i de tre finansielle virksomheder, som administreres af Sampension, har udformet en fælles lønpolitik i overensstemmelse med EU's og danske krav. Aflønningsprincipperne har til formål at sikre, at ledelse og medarbejdere honoreres på en sådan måde, at virksomhedens forretningsmæssige og langsigtede strategiske mål understøttes bedst muligt.

Aflønningsforholdene afspejler og understøtter, at Sampension til stadighed formår at rekruttere og fastholde en kompetent og ansvarlig ledelse, der fremmer en sund og effektiv risikostyring og ikke motiverer til at tage overdrevne risici.

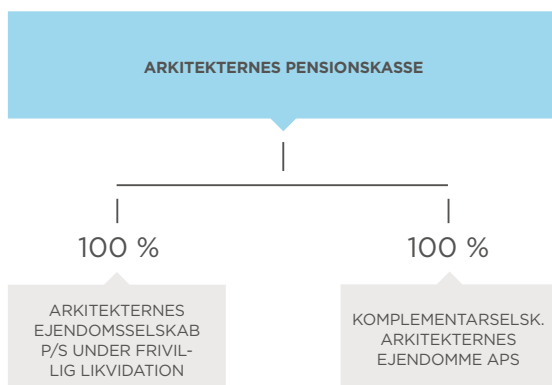
Der henvises til regnskabsnote 4 samt arkitektension.dk/ap/loenpolitik, hvor der er oplysninger om lønpolitikken.

Kønssammensætning i bestyrelsen

Bestyrelsen har med sin nuværende sammensætning opnået en ligelig kønsfordeling, da bestyrelsen har en fordeling mellem kønnene på 28,57 % / 71,43 % svarende til henholdsvis to mænd og fem kvinder. Fordelingen er i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens vejledning om, hvad der betragtes som en ligelig kønsfordeling i forhold til antallet af bestyrelsesmedlemmer.

Koncernstruktur

Ledelse og ledelseshverv

Direktion

Administrerende direktør Hasse Jørgensen

Ansvarshavende aktuar

Steen Ragn

Intern revision

Koncernrevisionschef Gert Stubkjær

Ekstern revision

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Strandvejen 44
2900 Hellerup

Generalforsamling

Ordinær generalforsamling afholdes den 10. april 2018 i Aarhus.

Ledelseshverv

Oversigten på næste side viser bestyrelsens og direktionens øvrige ledelseshverv. I oversigten indgår ikke ledelseshverv i Arkitekternes Pensionskasses 100% ejede datterselskaber.

Navn og stamdata	Uddannelse og ansættelse	År i bestyrelsen	Valgperiode/udpegning	Medlem af AP	Andre tillids- og ledelseshverv
Mette Elisabeth Carstad, født 1961, formand	Arkitekt, MAA, Ejendomschef i Rudersdal Kommune	18 år	Juni 2016 til april 2019, Medlemsvalgt	Ja	Medlem af repræsentantskabet i Forbundet Arkitekter og Designere
Cecilie Therese Hansen, født 1966, næstformand	Arkitekt, MAA, Konsulent hos Emcon	9 år	April 2015 til april 2018, Medlemsvalgt	Ja	Medlem af revisions- og risikoudvalget i Arkitekternes Pensionskasse
Rikke Sylow Francis, født 1966	Cand.act., Ansvarshavende aktuar i Industriens Pension	4 år	Januar 2017 til april 2020, Genudpeget af Forbundet Arkitekter og Designere (FAOD)	Nej	Medlem af revisions- og risikoudvalget i Arkitekternes Pensionskasse
Søren Kaare-Andersen, født 1958	Cand.polit. Direktør for Bikubenfonden, Direktør for Kollegiefonden Bikuben	2,5 år	April 2015 til april 2018, Medlemsvalgt	Nej	Formand for revisions- og risikoudvalget i Arkitekternes Pensionskasse, Formand for revisions- og risikoudvalget i Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger, Formand for den rådgivende komite Nasdaq OMX Cph, Formand for bestyrelsen i Bikuben Foundation New York Inc., Formand for bestyrelsen i Høbbet A/S, Næstformand for bestyrelsen i Enkotec A/S, Næstformand for bestyrelsen i Fonden Roskilde Festival, Medlem af bestyrelsen i Pensionskassen Jordbrugsakademikere & Dyrlæger, Medlem af bestyrelsen i Volt ApS, Medlem af bestyrelsen i Bifi A/S, Medlem af bestyrelsen i Fonden for Socialt Ansvar, Medlem af bestyrelsen i Københavns Almene Boligselskab (KAB)
Kirsten Schmidt Sander, født 1949	Arkitekt, Indehaver af KS Miljø og Arkitektur	0,5 år	April 2017 til April 2020, Medlemsvalgt	Ja	Medlem af bestyrelsen i Dansk Solvarmeforening, Medlem af repræsentantskabet i Akademisk Arkitektforening

Navn og stamdata	Uddannelse og ansættelse	År i bestyrelsen	Valgperiode/udpegning	Medlem af AP	Andre tillids- og ledelseshverv
Per Frølund Thomsen, født 1954	Ejer af Frølund Consult	3,5 år	April 2017 til april 2020, Genudpeget af Akademisk Arkitektforening (AA)	Ja	Formand for bestyrelsen i Frølund Consult IVS, Formand for bestyrelsen i Henperium
Anne Marie Øhlenschlæger Christiansen, født 1949	Arkitekt, MAA, Indehaver af AplusB	4,5 år	Juni 2016 til april 2019, Medlemsvalgt	Ja	Medlem af bestyrelsen i Det Økologiske Råd, Medlem af bestyrelsen i NRGI samt to datterselskaber, Medlem af repræsentantskabet i NRGI, Medlem af bestyrelsen i Akademisk Arkitektforening, Medlem af repræsentantskabet i Akademisk Arkitektforening, Medlem af ledelsen i Arkitektforeningen Østjylland, Medlem af repræsentantskabet i Teknologirådet
Hasse Jørgensen, født 1962, direktør	-	-	-	-	Adm. direktør i Sampension KP Livsforsikring A/S, Adm. direktør i Sampension, Administrationselskab A/S, Adm. direktør i Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlæger, Direktør i Komplementarselskabet Sorte Hest ApS, Formand for bestyrelsen i Sampension Alternative Asset Management A/S, Formand for bestyrelsen i Komplementarselskabet Alternative Investments ApS, Medlem af bestyrelsen i Sampension KP Danmark A/S, Medlem af bestyrelsen i Sampension KP International A/S, Medlem af bestyrelsen i Refshaleøen Holding A/S (inkl. et datterselskab), Medlem af bestyrelsen i Forsikring og Pension, Medlem af bestyrelsen i Finansforeningen

Årsregnskab

3

Koncern- og pensionskasseregnskab	27
Egenkapitalopgørelse	29
Noter til regnskabet	30
Ledelsespåtegning	44
Intern revisions revisionspåtegning	45
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	46
Nøgletalsdefinitioner	50

Koncern- og pensionskasseregnskab

RESULTATOPGØRELSE		KONCERN		PENSIONSASSE	
Note	T. kr.	2017	2016	2017	2016
1	Medlemsbidrag	351.842	336.646	351.842	336.646
	Medlemsbidrag	351.842	336.646	351.842	336.646
7	Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	-1.729	5.210
	Indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder	0	0	0	460
	Indtægter af investeringsejendomme	147	880	-33	-1.322
2	Renteindtægter og udbytter mv.	98.849	398.679	98.849	27.586
3	Kursreguleringer	522.159	234.631	523.547	578.918
	Renteudgifter	-1.122	-841	-603	-303
	Administrationsomkostninger ifm. investeringsvirksomhed	-13.687	-33.279	-13.686	-10.479
	Investeringsafkast, i alt	606.345	600.069	606.345	600.069
	Pensionsafkastskat	-88.824	-89.752	-88.824	-89.752
5	Udbetalte ydelser	-274.745	-240.618	-274.745	-240.618
	Pensionsydelse, i alt	-274.745	-240.618	-274.745	-240.618
10	Ændring i pensionshensættelser, i alt	-428.674	-401.642	-428.674	-401.642
9	Ændring i overskudskapital	-30.144	-32.833	-30.144	-32.833
4	Administrationsomkostninger	-5.149	-9.770	-5.149	-9.770
	Pensionsmæssige driftsomkostninger, i alt	-5.149	-9.770	-5.149	-9.770
	Overført investeringsafkast	-122.780	-121.417	-122.780	-121.417
	PENSIONSTEKNISK RESULTAT	7.870	40.682	7.870	40.682
	Egenkapitalens investeringsafkast	147.169	145.483	147.169	145.483
	RESULTAT FØR SKAT	155.039	186.166	155.039	186.166
	Pensionsafkastskat for egenkapitalen	-24.389	-24.066	-24.389	-24.066
	ÅRETS RESULTAT	130.651	162.100	130.651	162.100
	ANDEN TOTALINDKOMST, I ALT	0	0	0	0
	ÅRETS TOTALE INDKOMST	130.651	162.100	130.651	162.100

Koncern- og moderselskabsregnskab (fortsat)

Note	BALANCE T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
		2017	2016	2017	2016
	AKTIVER				
	MATERIELLE AKTIVER, I ALT	0	15	0	0
6	Investeringsjendomme	0	123.500	0	0
7	Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-	-	147.149	148.437
	Investeringer i tilknyttede virksomheder, i alt	-	-	147.149	148.437
	Kapitalandele	1.443.989	3.580.814	1.443.989	125.022
	Investeringsforeningsandele	2.923.146	201.882	2.923.146	8.274.884
	Obligationer	4.661.281	5.183.714	4.661.281	0
	Pantesikrede udlån	29.635	0	29.635	0
8	Afledte finansielle instrumenter	108.193	57.636	108.193	40.307
	Indlån i kreditinstitutter	162.174	82.791	162.174	0
	Andre finansielle investeringsaktiver, i alt	9.328.419	9.106.837	9.328.419	8.440.212
	INVESTERINGS AKTIVER, I ALT	9.328.419	9.230.337	9.475.567	8.588.649
	Tilgodehavender hos medlemmer, i alt	5.993	5.803	5.993	5.803
	Andre tilgodehavender	18.151	381.619	18.148	13.335
	TILGODEHAVENDER, I ALT	24.144	387.422	24.140	19.138
	Likvide beholdninger	237.977	442.393	90.768	66.252
	Øvrige	50	0	50	0
	ANDRE AKTIVER, I ALT	238.027	442.393	90.818	66.252
	Tilgodehavende renter	28.947	50.365	28.947	0
	Andre periodeafgrænsningsposter	17.283	16.583	17.282	16.577
	PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT	46.229	66.948	46.228	16.577
	AKTIVER, I ALT	9.636.818	10.127.115	9.636.754	8.690.614

BALANCE		KONCERN		PENSIONS KASSE	
Note	T. kr.	2017	2016	2017	2016
PASSIVER					
	Overført overskud	2.148.647	2.057.938	2.148.647	2.057.938
	EGENKAPITAL, I ALT	2.148.647	2.057.938	2.148.647	2.057.938
9	Overskudskapital	470.547	440.403	470.547	440.403
	ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, I ALT	470.547	440.403	470.547	440.403
10	Pensionshensættelser	6.461.410	6.032.736	6.461.410	6.032.736
	PENSIONS MÆSSIGE HENSÆTTELSER, I ALT	6.461.410	6.032.736	6.461.410	6.032.736
11	Gæld til kreditinstitutter	275.624	1.406.048	275.624	0
	Aktuelle skatteforpligtelser	0	6	0	0
12	Anden gæld	280.573	187.779	280.507	157.277
	GÆLD, I ALT	556.197	1.593.834	556.131	157.277
	PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER	18	2.204	18	2.261
	PASSIVER, I ALT	9.636.818	10.127.115	9.636.754	8.690.614
0	ANVENDT REGNSKABSPRAKSIS				
13	EVENTUALFORPLIGTELSE				
14	PANTSÆTNINGER				
15	KONCERNINTERNE TRANSAKTIONER				
16	REALISERET RESULTAT OG FORDELING AF REALISERET RESULTAT				
17	OVERSIGT OVER BEHOLDNINGER OG AFKAST I PENSIONS KASSE				
18	5 ÅRS HOVED- OG NØGLETAL FOR KONCERN OG PENSIONS KASSE				
19	RISIKOSTYRING OG FØLSOMHEDSOPLYSNINGER				

Egenkapitalopgørelse

T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Egenkapital 1. januar	2.057.938	1.939.833	2.057.938	1.939.833
Regulering primo 2016, ændret regnskabspraksis	-	1.350	-	1.350
Periodens resultat	130.651	162.100	130.651	162.100
Tillægspensioner	-39.941	-45.346	-39.941	-45.346
Egenkapital ultimo	2.148.647	2.057.938	2.148.647	2.057.938
Kapitalgrundlag				
Egenkapital			2.148.647	2.057.938
Overskudskapital			470.547	440.403
I alt			2.619.194	2.498.341

GENERELT

Koncernens og pensionskassens årsrapport er aflagt i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed samt Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikrings-selskaber og tværgående pensionskasser (regnskabsbekendtgørelsen).

Ændringer i anvendt regnskabspraksis i forhold til årsregnskabet for 2016

Der er følgende ændringer i årsrapporten for 2017 i forhold til tidligere år som følge af overgang til administrationsfællesskabet hos Sampension pr. 1. januar 2017:

- Til og med 31. december 2016 blev pensionskassens andele af fællesledede aktiviteter/investeringer i det tidligere Unipension-samarbejde konsolidereret pro rata i resultatopgørelse og balance. Efter overgangen er forudsætningerne for pro rata konsolidering ikke længere til stede. Balancen for koncernen pr. 31. december 2017 er derfor reduceret til 9.636,8 mio. kr. mod 10.127,1 mio. kr. pr. 31. december 2016.
- Administrationsomkostninger omfatter fra 2017 et administrationshonorar i henhold til administrationsaftale med Sampension Administrationselskab A/S samt direkte afholdte omkostninger. Administrationshonoraret er opdelt på pensionsvirksomhed og investeringsvirksomhed.

I 2016 blev administrationsomkostninger ved investeringsvirksomhed beregnet som direkte investeringsomkostninger tillagt et allokert beløb fra den øvrige omkostningsmasse, svarende til ressourcetrækket i Unipension.

- Der er i sammenligningstallene for 2016 foretaget enkelte reklassificeringer mellem regnskabsposter.

Ændringerne har ingen effekt på resultat, balancesum eller egenkapital.

Herudover er den anvendte regnskabspraksis uændret i forhold til årsrapporten for 2016.

Fordeling af realiseret resultat

De over for Finanstilsynet anmeldte regler for beregning og fordeling af resultatet mellem egenkapitalen, overskudskapitalen og de forsikrede er følgende:

Egenkapitalen og overskudskapitalen (kapitalgrundlaget) tildeles en forholds-mæssig andel af årets investeringsafkast.

For pensionsaftaler med ubetingede tilsagn tildeles kapitalgrundlaget en betaling (risikoforrentning) på 0,5 % af depoterne, og for aftaler med betingede tilsagn tildeles 0,25 % af depoterne. Medlemmerne tildeles resten, svarende til årets realiserede resultat fratrukket den beregnede tildeling til kapitalgrundlaget.

Generelt om indregning og måling

I resultatopgørelsen indregnes alle årets indtægter i takt med, at de indtjenes, og alle årets omkostninger i takt med, at de afholdes. Alle gevinster og tab, værdireguleringer, afskrivninger, nedskrivninger og tilbageførsel af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen, indgår i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde pensionskassen, og aktivets værdi kan måles pålideligt. Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå pensionskassen, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Finansielle instrumenter og afledte finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen.

Der foretages ikke modregning af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser med samme modpart, selv om pensionskassen har ret til det, idet afhændelse

af aktivet og afviklingen af forpligtelsen ikke sker samtidigt.

Ved første indregning benyttes kostpris, som svarer til dagsværdi. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser generelt til dagsværdi. Dette er nærmere beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

Som målevaluta anvendes danske kroner. Alle andre valutaer anses som fremmed valuta.

Usikkerhed ved indregning og måling

Ved udarbejdelse af koncernregnskabet og årsregnskabet foretager ledelsen en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, som har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser. De områder, hvor ledelsens skøn og vurderinger har den væsentligste effekt på koncernen og pensionskassen, er pensionshensættelser samt dagsværdi af illikvide aktiver som unoterede finansielle instrumenter og ejendomme mv.

Værdiansættelsen af pensionshensættelser er især påvirket af usikkerhed på den indregnede forventede fremtidige levetidstrend, der er fastlagt som Finanstilsynets benchmark.

Prissætningen af illikvide aktiver er omgærdet med større usikkerhed end mere likvide aktiver. Ud over usikkerhed knyttet til dagsværdi er der som omtalt under afsnittet om risikostyring en risiko knyttet til, at større salg af illikvide aktiver over en kort tidsperiode ikke kan ske til samme priser som mindre salg. Pensionskassen er dog ikke i praksis udsat for nævneværdig risiko for at skulle sælge illikvide aktiver på ufordelagtige vilkår. Beholdningen af likvide aktiver overstiger langt de årlige betalingsforpligtelser.

Værdiansættelsen af kapitalandele ultimo året er baseret på oplysninger fra de relevante selskaber, fonde og forvaltere, som de forelå ved regnskabsudarbejdelsen. Disse oplysninger er i overvejende grad knyttet til underliggende værdiansættelser, der er udarbejdet tidligere end ultimo året. Derfor er der usikkerhed knyttet til eventuelle ændringer i dagsværdier i den periode, som er forløbet fra grundlaget for de modtagne ureviderede oplysninger til udarbejdelse af nærværende årsrapport.

De anvendte skøn og vurderinger er baseret på forudsætninger, som ledelsen anser for forsvarlige, men som i sagens natur er usikre og uforudsigelige. Forudsætningerne kan være ufuldstændige, og uventede fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå.

Koncernforhold og konsolideringspraksis

Tilknyttede virksomheder indgår i konsolideringen. Koncernregnskabet er udarbejdet på grundlag af årsregnskaber eller anden rapportering for alle de virksomheder, der indgår i konsolideringen, opgjort efter koncernens regnskabspraksis.

Til og med 31. december 2016 blev pensionskassens andele af fælles ledede aktiviteter/investeringer i det tidligere Unipension-samarbejde konsolidereret pro rata i resultatopgørelse og balance. Efter overgangen til administrationsfællesskabet hos Sampension er forudsætningerne for pro rata konsolidering ikke længere til stede.

Konsolideringen er foretaget ved sammenlægning af ensartede regnskabsposter linje for linje og ved eliminerings af koncernmellemværender samt af koncerninterne indtægter og omkostninger.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder udlignes med pensionskassens andel af den tilknyttede virksomheds regnskabsmæssige indre værdi opgjort ved årets udgang.

Nyerhvervede eller afhændede tilknyttede virksomheder indregnes i koncernregnskabet fra overtagelsestidspunktet henholdsvis indtil afhændelsestidspunktet.

Koncerninterne transaktioner

Koncerninterne transaktioner foretages på et skriftligt grundlag og afregnes på markedsbaserede vilkår.

RESULTATOPGØRELSEN

Pensionsteknisk resultat

Medlemsbidrag

Medlemsbidrag omfatter årets forfaldne bidrag og indskud vedrørende regnskabsåret. Arbejdsmarkedsbidrag er fratrukket i posten.

Investeringsafkast

Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder indeholder pensionskassens forholds-mæssige andel af det samlede resultat efter skat opgjort efter koncernens regnskabspraksis.

Indtægter af investeringsejendomme

Posten indeholder resultat af drift af investeringer i ejendomme efter fradrag af omkostninger til administration, men før fradrag af prioritetsrenter.

Renteindtægter og udbytter mv.

Posten indeholder årets renter fra finansielle investeringsaktiver og likvide beholdninger, indeksregulering af indeksobligationer og modtagne udbytter af kapitalandele, herunder aktier og investeringsfonde. Herudover indgår renteindtægter fra udlån til tilknyttede virksomheder.

Kursreguleringer

Posten omfatter realiserede og urealiserede nettogevinster/-tab på investeringsaktiver, herunder valutakursreguleringer, bortset fra gevinster og tab vedrørende tilknyttede og associerede virksomheder.

Valutakursreguleringen indeholder værdiregulering, der kan henføres til valutakursforskelle ved omregning til danske kroner.

Aktiver og passiver i fremmed valuta omregnes til danske kroner efter lukkekursen på balancedagen. Transaktioner i året omregnes til transaktionsdagens valutakurs, og såvel realiserede som urealiserede valutakursgevinster og kurstab indregnes i resultatopgørelsen.

Renteudgifter

Posten renteudgifter indeholder primært årets renteudgifter vedrørende investeringsaktiviteter og prioritetsrenter.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed

Administrationsomkostningerne i forbindelse med investeringsvirksomhed indeholder vederlag for administration, depotgebyrer, etableringsomkostninger og performance fees vedrørende fonde, samt handelsomkostninger vedrørende værdipapirhandel.

Omkostninger vedrørende fonde mv. indgår i posten i det omfang, der er modtaget oplysninger herom.

Pensionsafkastskat

Den beregnede pensionsafkastskat for regnskabsåret udgiftsføres i resultatopgørelsen. Skatten omfatter både skat af det afkast, som tilskrives individuelt til medlemmernes depoter, og skat af det afkast, som tilskrives kollektivt bonuspotentiale samt egenkapital og overskudskapital. Skatten beregnes med 15,3 % af afgiftsgrundlaget, som opgøres med udgangspunkt i årets investeringsafkast. Der tages dog højde for eventuel friholdt værdi.

Egenkapitalens og overskudskapitalens andel af pensionsafkastskat beregnes på baggrund af andel af realiseret resultat.

Pensionsydelser

Udbetalte ydelser indeholder årets udbetalte pensionsydelse. Egenkapitalens

andel af udbetalte pensionsydelse er dog ført direkte under egenkapitalen.

Ændring i pensionshensættelser

Posten omfatter ændring i pensionshensættelser inklusive ændring i kollektivt bonuspotentiale.

Ændring i overskudskapital

Posten omfatter årets ændring i individuelle særlige bonushensættelser (overskudskapital).

Pensionsmæssige driftsomkostninger

Pensionsmæssige driftsomkostninger omfatter et administrationshonorar i henhold til administrationsaftale med Sampension Administrationselskab A/S samt direkte afholdte omkostninger. Administrationsomkostningerne er opdelt på pensionsvirksomhed og investeringsvirksomhed.

Pensionsafkastskat for egenkapitalen

Posten omfatter egenkapitalens andel af den samlede pensionsafkastskat.

Anden totalindkomst

Anden totalindkomst anføres separat i forlængelse af resultatopgørelsen. I Anden totalindkomst indgår poster, som føres direkte på egenkapitalen via Anden totalindkomst.

BALANCEN

Investeringsaktiver

Investeringsaktiver

Investeringsaktiver måles til en beregnet dagsværdi i henhold til Finanstilsynets bekendtgørelse. Dagsværdien opgøres efter afkastmetoden på grundlag af den enkelte ejendoms forventede driftsafkast for det efterfølgende regnskabsår og et til ejendommen knyttet forrentningskrav (afkastkrav).

Ved køb og salg af ejendomme sker tilgangen respektive afgangens ved aftalens indgåelse.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder

Virksomheder, hvor pensionskassen har bestemmende indflydelse, indgår som tilknyttede virksomheder. Som udgangspunkt anses virksomheder, hvor koncernen besidder mere end 50 % af stemmerettighederne, som tilknyttede virksomheder. Det afgørende er dog, hvorvidt der er tale om reel indflydelse, og dette vurderes for de enkelte virksomheder ud fra muligheden for at påvirke aktiviteter, ledelsesstruktur, økonomiske dispositioner og risikoforhold.

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder måles til den forholdsmæssige andel af den regnskabsmæssige indre værdi i henhold til virksomhedernes senest aflagte årsrapport eller anden rapportering, opgjort efter koncernens regnskabspraksis.

Kapitalandele og investeringsforeningsandele

Børsnoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til dagsværdi på balancedagen (lukkekursen). Unoterede kapitalandele og investeringsforeningsandele måles til en skønnet dagsværdi.

Obligationer

Børsnoterede obligationer måles til dagsværdi på balancedagen (lukkekursen) eller, hvis en sådan ikke foreligger, en anden offentliggjort kurs, der bedst svarer hertil. For børsnoterede obligationer, der ikke har været genstand for handel gennem en periode, indhentes konkrete kurser i pengeinstitutter, eller fastsættes en dagsværdi ved brug af generelt accepterede værdiansættelsesmetoder, der inddrager skøn over relevante markedsf forhold og risiko for tab. Unoterede obligationer måles til en skønnet dagsværdi ved brug af generelt accepterede værdiansættelsesmetoder. Dagsværdi af udtrukne obligationer måles til nutidsværdi.

Pantesikrede udlån

Pantesikrede udlån måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer

føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi på balancedagen. Værdireguleringer føres i resultatopgørelsen under kursreguleringer.

Indlån i kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter er aftaleindskud i kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til pålydende værdi med fradrag af nedskrivninger til imødegåelse af tab. Nedskrivning til imødegåelse af tab opgøres på grundlag af en individuel vurdering af de enkelte tilgodehavender.

Andre aktiver

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af indlån i kreditinstitutter. Likvide beholdninger måles til dagsværdi.

Øvrige

Øvrige består bl.a. af tilgodehavende pensionsafkastskat.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter tilgodehavende renter samt afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

Ansvarlig lånekapital

Overskudskapital

I overskudskapital indgår individuelle særlige bonushensættelser. Overskudskapital forrentes som egenkapitalen og indgår i kapitalgrundlaget til dækning af solvenskapitalkrav.

Overskudskapital bliver opbygget af fem pct. af medlemsbidraget.

Pensionsmæssige hensættelser

Pensionshensættelser

Pensionshensættelserne opgøres til markedsværdi i henhold til principper anmeldt til Finanstilsynet. Ved opgørelse af hensættelserne anvendes den rentekurve, som offentliggøres af EIOPA i henhold til Solvens II-direktivet, eller en rentekurve, der ikke afviger væsentligt herfra. Ved opgørelsen anvendes endvidere forudsætninger om dødelighed, invalidehyppighed, omskrivning til fripolice, udtrædelsesgodtgørelser og et skøn for forventede fremtidige levetidsforbedringer, der er fastlagt som Finanstilsynets benchmark.

Pensionskassen har én kontributionsgruppe.

Garanterede ydelser

Garanterede ydelser omfatter forpligtelser til at betale ydelser. Garanterede ydelser opgøres som nutidsværdien af de ydelser, der er garanteret ordningen (betinget eller ubetinget), med tillæg af nutidsværdien af den forventede fremtidige udgift til administration af ordningen og med fradrag af nutidsværdien af de aftalte fremtidige bidrag.

Individuelt bonuspotentiale

Individuelt bonuspotentiale omfatter forpligtigelser til at yde bonus. Individuelt bonuspotentiale opgøres som værdien af medlemmernes opsparring med fradrag af de garanterede ydelser. Medlemmernes andel af et fald i aktivernes værdi indregnes primært ved at nedbringe kollektivt bonuspotentiale, jf. nedenfor. Hvis kollektivt bonuspotentiale ikke kan absorbere faldet i aktivernes værdi, reduceres individuelt bonuspotentiale i henhold til pensionskassens anmeldte regler for overskudsfordeling.

Kollektivt bonuspotentiale

Kollektivt bonuspotentiale omfatter medlemmernes andel af realiserede resultater, der endnu ikke er tilskrevet den enkelte ordning.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargen består af nutidsværdien af den forventede fremtidige fortjeneste i de resterende perioder for

pensionsaftaler, som pensionskassen har indgået vedrørende pensionsvirksomheden. Fortjenstmargen på pensionskassens pensionsaftaler udgør nul, da al fortjeneste tilgår medlemmerne.

Risikomargen

Pensionshensættelserne tillægges en risikomargen. Risikomargen er det beløb, som forventes at skulle betales til en anden pensionsvirksomhed for at overtage risikoen for, at omkostningerne ved at afvikle bestanden af pensionsaftaler afviger fra den opgjorte nutidsværdi af de forventede betalingsstrømme. Risikomargen beregnes efter Cost of Capital-metoden.

Gæld

Gæld til kreditinstitutter

Gæld til kreditinstitutter omfatter blandt andet gæld vedrørende repoforretninger. Repoforretninger, som er solgte værdipapirer, hvor der samtidig med salget er indgået aftale om tilbagekøb, indregnes i balancen, som om værdipapirerne fortsat var en del af beholdningen. Det modtagne vederlag indregnes som gæld til kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Anden gæld

Anden gæld omfatter gæld vedrørende obligationskøb som følge af handler med lang valør samt afledte finansielle instrumenter, måles til dagsværdi. Herudover indgår skyldig pensionsafkastskat i posten.

Periodeafgrænsningsposter

Under periodeafgrænsningsposter indregnes under passiver modtagne betalinger vedrørende indtægter i efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortiseret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

HOVED- OG NØGLETAL

Pensionskassens hoved- og nøgletal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikrings-selskaber og tværgående pensionskasser. For yderligere oplysninger henvises

til Nøgletalsdefinitioner side 50. Hovedtallene for koncernen er de samme som for pensionskassen, bortset fra Aktiver, i alt. Der udarbejdes ikke nøgletal for koncernen, da denne kun omfatter én pensionskasse.

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
		2017	2016	2017	2016
1	Medlemsbidrag				
	Ordinære bidrag	328.810	311.689	328.810	311.689
	Engangsindskud	23.032	24.956	23.032	24.956
	Medlemsbidrag, i alt	351.842	336.646	351.842	336.646
	Ordinære bidrag fordelt efter medlemmernes bopæl				
	Danmark	326.509	307.774	326.509	307.774
	Andre EU-lande	1.439	3.632	1.439	3.632
	Øvrige lande	862	283	862	283
	I alt	328.810	311.689	328.810	311.689
	Antal medlemmer	9.687	9.368	9.687	9.368
2	Renteindtægter og udbytter mv.				
	Udbytte af kapitalandele	8.071	235.480	8.071	27.587
	Udbytte af investeringsforeningsandele	13.369	0	13.369	0
	Renter af obligationer	67.843	163.178	67.843	0
	Renter af pantsikrede udlån	563	0	563	0
	Øvrige renteindtægter	337	21	337	0
	Indeksregulering	4.073	0	4.073	0
	Renteafdækningsinstrumenter	4.593	0	4.593	0
	Renteindtægter og udbytter mv., i alt	98.849	398.679	98.849	27.586
3	Kursreguleringer				
	Investeringsejendomme	-1.218	2.645	0	-460
	Kapitalandele	-1.906	46.684	-1.736	-16.529
	Investeringsforeningsandele	249.527	84.724	249.527	718.112
	Obligationer	-3.242	239.083	-3.242	0
	Pantsikrede udlån	10	1.482	10	0
	Afledte finansielle instrumenter	288.994	-141.702	288.994	-121.990
	Indlån i kreditinstitutter	-10.008	1.715	-10.008	-216
	Kursreguleringer, i alt	522.159	234.631	523.547	578.918

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONSASSE	
		2017	2016	2017	2016
4	Administrationsomkostninger				
	Fra 1. januar 2017 indgår pensionskassen i administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S, som AP har indgået administrationsaftale med. Alle medarbejdere er ansat i og aflønnes af Sampension Administrationselskab A/S. Pensionskassens andel heraf afregnes via administrationsvederlaget. Vederlag til bestyrelsen afholdes dog direkte af pensionskassen. Administrerende direktør samt ansatte i kontrolfunktioner er endvidere ansat i pensionskassen. I administrationsomkostninger ifm. pensions- og investeringsvirksomhed indgår følgende personaleudgifter:				
	Løn og vederlag mv.:				
	Løn mv.	-931	-5.932	-931	-5.932
	Pension	0	-557	0	-557
	Andre udgifter til social sikring	0	-87	0	-87
	Lønsumsafgift	0	-948	0	-948
	Personaleudgifter, i alt	-931	-7.523	-931	-7.523
	Gennemsnitlig antal heltidsbeskæftigede	-	9	-	9

Vederlag til direktion, bestyrelse og væsentlige risikotagere

Vederlag til direktion og ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil, er fordelt efter ejerandele til de enheder, der indgår i og ejer administrationsfællesskabet Sampension Administrationselskab A/S. AP ejer 3 % af Sampension Administrationselskab A/S.

	Pensionskasse 2017		Pensionskasse 2016	
	Antal personer	Optjent fast løn inkl. pension	Antal personer	Optjent fast løn inkl. pension
Direktion	1		1	
Jens Munch Holst (1/2 2016 - 31/12 2016)		-		-319
Hasse Jørgensen (tiltrådt 1/1 2017)		-167		-
Bestyrelse	7		7	
Mette Elisabeth Carstad		-240		-230
Cecille Therese Hansen		-170		-160
Rikke Sylow Francis		-110		-100
Søren Kaare-Andersen		-140		-130
Ole Bjørn Petersen (udtrådt 31.05.2017)		-38		-80
Kirsten Schmidt Sander (indtrådt 01.06.2017)		-53		-
Per Frølund Thomsen		-90		-80
Anne Marie Øhlenschläger Christiansen		-102		-92
Ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil *)	7	-411	3	-225
Honorar til ansvarshavende aktuar				
Honoraret afholdes af administrationsfællesskabet og afregnes via administrationsvederlag		-179		-

*) Oplysninger om variabel løn, herunder oplysning om fordeling af variabel løn på tildelte, udbetalte og udskudte dele samt om fordeling på kontanter og efterstillet gæld er udeladt, da det ville medføre oplysning om enkeltpersoners individuelle løn.

Der er ikke fastsat særlige incitamentsprogrammer for ledelsen eller udbetalt variabel løn til ledelsen, og der er heller ikke pensionsforpligtelser udover løbende pensionsbidrag, som indgår i ovennævnte omkostninger.

Der er ikke tildelt eller udbetalt nyansættelses- eller fratrædelsesgodtgørelser til direktion, bestyrelse eller ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil.

I henhold til "Bekendtgørelse om lønpolitik og aflønning i forsikringselskaber og forsikringsholdingvirksomheder" er der offentliggjort en række oplysninger vedrørende lønpolitik mv. Disse oplysninger fremgår af selskabets hjemmeside på følgende adresse: arkitektension.dk/ap/loenpolitik

Note 4 fortsættes næste side

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 4 fortsat

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
		2017	2016	2017	2016
Samlet honorar til generalforsamlingsvalgte revisorer					
Deloitte, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab					
	Lovpligtig revision af årsregnskabet	-	-155	-	-103
	Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-	-26	-	-26
	Skatterådgivning	-	-6	-	-6
	Andre ydelser	-12	-31	-12	-31
		-12	-218	-12	-166
PricewaterhouseCoopers, Statsautoriseret Revisionspartnerselskab					
	Lovpligtig revision af årsregnskabet	-144	-	-144	-
	Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	-44	-	-44	-
	Skatterådgivning	-19	-	-19	-
	Andre ydelser	-	-	-	-
		-206	0	-206	0

Pensionskassens andel af omkostninger til intern revision og ekstern revision er fra 1. januar 2017 indeholdt i administrationsvederlaget til Sampension Administrationselskab A/S. Pensionskassens andel af revisionshonorar til ekstern revision er vist ovenfor. PricewaterhouseCoopers har ud over lovpligtig revision af koncern- og årsregnskabet samt øvrige lovpligtige erklæringer ydet assistance med review af selvangivelsen.

5	Udbetalte ydelser				
	Pensions- og renteydelser	-257.820	-240.008	-257.820	-240.008
	Tilbagekøb mv.	-47.357	-38.346	-47.357	-38.346
	Præmie vedr. gruppelevesordninger	-9.509	-7.610	-9.509	-7.610
	Udbetalte pensionsydelser, i alt	-314.686	-285.964	-314.686	-285.964
	Indregnet i resultatopgørelsen	-274.745	-240.618	-274.745	-240.618
	Udlodning fra egenkapitalen	-39.941	-45.346	-39.941	-45.346
	Udbetalte ydelser, i alt	-314.686	-285.964	-314.686	-285.964
6	Investeringsjendomme				
	Anskaffelsessum pr. 1. januar	43.386	127.925	0	83.399
	Tilgang i årets løb, herunder forbedringer	0	55	0	0
	Afgang i årets løb	-43.386	-84.595	0	-83.399
	Anskaffelsessum pr. 31. december	0	43.386	0	0
	Opskrivninger pr. 1. januar	80.114	76.669	0	0
	Årets opskrivninger	0	3.445	0	0
	Tilbageførte opskrivninger	-80.114	0	0	0
	Opskrivninger pr. 31. december	0	80.114	0	0
	Nedskrivninger pr. 1. januar	0	-14.295	0	-14.295
	Årets nedskrivninger	0	-404	0	-404
	Tilbageførte nedskrivninger	0	14.699	0	14.699
	Nedskrivninger pr. 31. december	0	0	0	0
	Dagsværdi pr. 31. december	0	123.500	0	0
Gennemsnitlige afkastprocenter benyttet ved fastsættelsen af de enkelte typer af ejendommers markedsværdi:					
	Erhvervsjendomme	-	3,10	-	-
	Vægtet gennemsnit af afkastprocentsatser	-	3,10	-	-

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
		2017	2016	2017	2016
7	Kapitalandele i tilknyttede virksomheder				
	Arkitekternes Ejendomsselskab P/S under likvidation, Gentofte:				
	Ejerandel			100%	100%
	Resultat			-1.567	5.195
	Egenkapital			147.000	148.296
	Komplementarejendomsselskabet Arkitekternes Ejendomme ApS under likvidation, Gentofte:				
	Ejerandel			100%	100%
	Resultat			-5	14
	Egenkapital			135	141
				Indgår i årsrapporten	
	Egenkapital, i alt			147.135	148.437
	Kapitalandele i tilknyttede virksomheder, i alt			147.135	148.437
8	Afledte finansielle instrumenter				
	2017	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
	Renteafdækningsinstrumenter mv.:				
	Renteswaps	12.175	12.966	12.175	12.966
	Swaptions	8.685	10.372	8.685	10.372
	CDS'er	35.676	0	35.676	0
	Renteafdækningsinstrumenter, i alt	56.536	23.338	56.536	23.338
	Valutabaserede afledte finansielle instrumenter	51.657	5.397	51.657	5.397
	Aktiefutures	0	19	0	19
	Afledte finansielle instrumenter, i alt	108.193	28.754	108.193	28.754
	Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter	108.193		108.193	
	Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 12		28.754		28.754
	Bogført værdi, netto (aktiv)	79.440		79.440	
		2017	2016	2017	2016
	Der er indgået aftaler om sikkerhedsstillelse for afledte finansielle instrumenter.				
	Pensionskassen har modtaget sikkerhedsstillelse i form af likvide obligationer og kontanter svarende til en dagsværdi på	74.474	-	74.474	-
	Pensionskassen har stillet sikkerhed i form af likvide obligationer svarende til en dagsværdi på	0	-	0	-
	Collateral, netto (aktiv)	74.474	-	74.474	-

Herudover er der til effektiv porteføljestyling anvendt aktiefutures med en samlet eksponering på 2,0 mio. kr. Til afdækning af renterisiko på obligationsbeholdningen er der anvendt obligationsfutures med en samlet eksponering på -713 mio. kr. Da der foretages løbende afregning af gevinst/tab, er dagsværdien nul.

Note 8 fortsættes næste side

Noter til regnskabet (fortsat)

Note 8 fortsat

2016	KONCERN		PENSIONSKASSE	
	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi	Positiv dagsværdi	Negativ dagsværdi
Aktieafdækningsinstrumenter	6.723	10.155	0	0
Renteafdækningsinstrumenter	6.152	7.768	0	0
Valutabaserede afledte finansielle instrumenter	42.641	64.849	40.307	61.987
Andre afledte finansielle instrumenter	2.120	2.190	0	0
Afledte finansielle instrumenter, i alt	57.636	84.963	40.307	61.987
Dagsværdi indgår i posten Afledte finansielle instrumenter	57.636		40.307	
Dagsværdi indgår i posten Anden gæld, jf. note 12		84.963		61.987
Bogført værdi, netto (passiv)		27.327		21.680
	2017	2016	2017	2016
9 Overskudskapital				
Overskudskapital primo	440.403	407.570	440.403	407.570
Overført fra pensionshensættelser	16.913	16.765	16.913	16.765
Udbetalt til medlemmer	-15.705	-16.008	-15.705	-16.008
Afkast for året	28.935	28.012	28.935	28.012
Overført fra skyggekonto	0	4.064	0	4.064
Overskudskapital, i alt	470.547	440.403	470.547	440.403
10 Pensionshensættelser				
Ændringen i pensionshensættelserne specificeres således				
Pensionshensættelser primo	6.032.736	5.632.445	6.032.736	5.632.445
Regulering primo 2016, ændret regnskabspraksis	-	-1.350	-	-1.350
Pensionshensættelser primo	6.032.736	5.631.094	6.032.736	5.631.094
Kollektivt bonuspotentiale primo	-94.023	0	-94.023	0
Akkumuleret værdiregulering primo	-22.507	-23.979	-22.507	-23.979
Retrospektive pensionshensættelser primo	5.916.206	5.607.115	5.916.206	5.607.115
Medlemsbidrag	351.842	336.646	351.842	336.646
Afkasttilskrivning efter pensionsafkastskat	209.619	202.953	209.619	202.953
Pensionsydelse	-249.532	-217.390	-249.532	-217.390
Omkostningsbidrag efter tilskrivning af omkostningsbonus	-5.336	-9.027	-5.336	-9.027
Risikogevinst/-tab efter tilskrivning af risikobonus	-3.614	19.515	-3.614	19.515
Medlemmernes gruppelevspræmier	-7.272	-6.840	-7.272	-6.840
Overført til overskudskapital	-16.913	-16.765	-16.913	-16.765
Andet	-295	0	-295	0
Retrospektive hensættelser ultimo	6.194.705	5.916.206	6.194.705	5.916.206
Akkumuleret værdiregulering ultimo	43.867	22.507	43.867	22.507
Kollektivt bonuspotentiale ultimo	222.838	94.023	222.838	94.023
Pensionshensættelser ultimo	6.461.410	6.032.736	6.461.410	6.032.736
Pensionshensættelserne specificeres således				
Garanterede ydelser	3.962.167	3.337.941	3.962.167	3.337.941
Individuelt bonuspotentiale	2.225.928	2.345.802	2.225.928	2.345.802
Kollektivt bonuspotentiale	222.838	94.023	222.838	94.023
Risikomargen	50.476	254.969	50.476	254.969
Pensionshensættelser, i alt	6.461.410	6.032.736	6.461.410	6.032.736

Fortjenestmargen på pensionsaftaler udgør nul kroner, da al fortjeneste går til medlemmerne.

Note 10 fortsat

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONSKASSE	
		2017	2016	2017	2016
	Ændring i hensættelser fordeler sig således				
	Ændring i pensionshensættelser	-428.674	-401.642	-428.674	-401.642
	Ændring i hensættelser, resultatopgørelse	-428.674	-401.642	-428.674	-401.642
	Pensionshensættelser opdelt på grundlagsrenter				
	Pensionskassen har én kontributionsgruppe, men opdeler hensættelserne i henhold til garantiernes karakter.				
	Ubetingede garantier (grundlagsrente 1,5 % - 4,25 %)	63.647	82.417	63.647	82.417
	Betingede garantier (grundlagsrente 0 %)	6.174.924	5.856.296	6.174.924	5.856.296
	Pensionshensættelser opdelt efter grundlagsrente	6.238.572	5.938.713	6.238.572	5.938.713
	Kollektivt bonuspotential	222.838	94.023	222.838	94.023
	Pensionshensættelser, i alt	6.461.410	6.032.736	6.461.410	6.032.736
	Supplerende nøgletal vedrørende pensionshensættelser				
	Bonusgrad	39,6%	41,3%	39,6%	41,3%
	Forrentning af medlemsmidler efter omkostninger før skat	6,9%	5,0%	6,9%	5,0%
11	Gæld til kreditinstitutter				
	Repoer	275.624	1.406.048	275.624	0
	Gæld til kreditinstitutter, i alt	275.624	1.406.048	275.624	0
	Af bankgælden forfalder i det kommende år	275.624	0	275.624	0
	Efter 5 år er restgælden	0	0	0	0
12	Anden gæld				
	Afledte finansielle instrumenter, jf. note 8	28.754	84.963	28.754	61.987
	Gæld vedr. obligationskøb	8.875	0	8.875	0
	Gæld afvikling af repoer	144.189	0	144.189	0
	Skyldig pensionsafkastskat m.v.	98.756	102.816	98.690	95.290
	Anden gæld, i alt	280.573	187.779	280.507	157.277
13	Eventualforpligtelser				
	Pensionskassen har givet tilsagn om deltagelse i investering i unoterede kapitalandele	854.755	1.165.000	854.755	1.165.000
	Eventualforpligtelser, i alt	854.755	1.165.000	854.755	1.165.000
14	Pantsætninger				
	Obligationer solgt som led i repogæld	266.489	1.406.000	266.489	1.406.000
	Til dækning af "Pensionsmæssige hensættelser i alt" er der registreret nettoaktiver for	6.687.559	6.431.647	6.687.559	6.431.647
	Kapitalandele og investeringsforeningsandele			2.774.424	6.365.395
	Obligationer			3.913.135	0
	Likvide beholdninger			0	66.252
				6.687.559	6.431.647

Noter til regnskabet (fortsat)

Note	T. kr.	KONCERN		PENSIONS KASSE	
		2017	2016	2017	2016
15	Koncerninterne transaktioner				
	Løbende koncerninterne transaktioner:				
	Administrationsaftaler			0	6.300
	For tilknyttede virksomheder henvises til note 7.				
	Pensionskassen havde i 2016 transaktioner med tilknyttede, associerede og fællesledede virksomheder. Transaktionerne blev indgået på omkostningsdækkende basis.				
	Pensionskassen havde i 2016 transaktioner af væsentligt omfang (mere end 25 t. kr.) med nærtstående parter:				
	Arkitekternes Ejendomsselskab P/S, Gentofte, salg af administrative ydelser, 0,1 mio. kr.				
	MP Investement Management A/S, salg af varer og tjenesteydelser, 0,5 mio. kr.				
	Unipension I/S under likvidation, køb af varer og tjenesteydelser, 5,6 mio. kr.				
	Unipension I/S under likvidation, salg af varer og tjenesteydelser, 0,1 mio. kr.				
16	Realiseret resultat og fordeling af realiseret resultat				
	Investeringsafkast før pensionsafkastskat	606.883		600.087	
	Ændring i markedsværdiregulering	-21.360		1.472	
	Tilskrevet grundlagsrente	-1.549		-2.995	
	Omkostningsresultat	187		-743	
	Risikoresultat	3.614		-19.913	
	Andet	1.486		0	
	Realiseret resultat	589.261		577.908	
	Pensionsafkastskat	-88.824		-89.752	
	Til fordeling efter pensionsafkastskat	500.437		488.156	
	Fordelt til pensionsopparere:				
	Tilskrevet bonus	-208.071		-199.958	
	Overført til kollektivt bonuspotentiale	-128.815		-94.023	
	Investeringsafkast og risikoforrentning til kapitalgrundlaget	163.551		194.175	
	Omkostningsresultat i kr.	187		-743	
	Omkostningsresultat i pct. i forhold til forsikringsmæssige hensættelser	0,003%		-0,013%	
	Risikoresultat i kr.	3.614		-19.913	
	Risikoresultat i pct. i forhold til forsikringsmæssige hensættelser	0,1%		-0,3%	
	Skyggekonti				
	Skyggekonti pr. 1. januar	0		30.762	
	Forrentning af skyggekonti	0		1.955	
	Nedbringelse af skyggekonti i året, til egenkapitalen	0		-28.562	
	Nedbringelse af skyggekonti i året, til overskudskapitalen	0		-4.064	
	Skyggekonti pr. 31. december	0		0	

Note

17 Oversigt over beholdninger og afkast i pensionskassen

Beholdninger og afkast Mio. kr.	Markedsværdi		Afkast 2017 i pct. p.a.
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	344	366	-1,2%
Noterede kapitalandele	3.053	2.736	9,2%
Unoterede kapitalandele	536	834	0,6%
Kapitalandele, i alt	3.589	3.569	7,3%
Stats- og realkreditobligationer	2.634	3.700	1,6%
Indeksobligationer	0	360	1,7%
Kredit obligationer og emerging markets-obligationer	1.790	729	5,4%
Udlån mv.	0	30	1,9%
Obligationer og udlån mv., i alt	4.424	4.819	2,4%
Øvrige investeringsaktiver	62	432	1,6%
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	-20	-63	-
Total	8.400	9.123	7,1%

Specifikationerne er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Finanstilsynets regnskabsbekendtgørelse § 96 og kan ikke umiddelbart afstemmes med regskabets tal. Årsafkastet er beregnet som daglige tidsvægtede afkast.

På selskabets hjemmeside www.arkitektpension.dk/ap/Om-pensionskassen/Finansiell-information/Investeringsaktiver findes en oversigt over Arkitekternes Pensionskasses samlede aktieportefølje.

18 5 års hoved- og nøgletal for koncern og pensionskasse

Oplysningerne fremgår af ledelsesberetningen side 8.

19 Risikostyring og følsomhedsoplysninger

Den samlede styring af investeringsaktiver og pensionsansættelser har til formål at sikre medlemmerne det størst mulige afkast under behørig hensyntagen til risikoen. Målsætningen for styring af de kortsigtede risici er blandt andet, at investeringspolitikken og risikoafdækningen tilsammen skal sikre tilstrækkelige reserver til, at den solvensmæssige overdækning er komfortabel.

Pensionskassens bestyrelse har besluttet appetitten for de væsentlige risici i politikker og retningslinjer, og derved fastlagt et overordnet niveau for risikotagning og risikoafdækning. Der rapporteres løbende på overholdelse af de udstukne rammer, og som led i processen for vurdering af egen risiko og solvens, tager bestyrelsen stilling til risikoprofilen samt overholdelse af risikoappetitten.

I det følgende er der redegjort for håndteringen af de væsentligste risikofaktorer.

FINANSIELLE RISICI

Investeringer vedrørende pensionsordninger og kapitalgrundlaget

Pensionskassen har én fælles investeringsportefølje for de pensionsmæssige ansættelser og kapitalgrundlaget, dvs. egenkapital og overskudskapital. Medlemmerne bærer overvejende selv de finansielle risici via det betinget garanterede tegningsgrundlag.

Bestyrelsen har fastsat rammerne for den overordnede investeringspolitik og for de finansielle risici. Det overordnede risikobudget tager udgangspunkt i pensionskassens ydelser, medlemmernes aldersfordeling og pensionskassens solvensdækning. Forvaltningen af aktiverne tilrettelægges med henblik på at sikre den størst mulige købekraft af og stabilitet i medlemmernes pensioner – altså det højeste langsigtede afkast efter omkostninger, skat og inflation, der er foreneligt med overholdelse af de fastsatte risikorammer.

Pensionskassen investerer i illikvide aktiver, hvor værdiansættelsen og risikomålingen er præget af større usikkerhed end for eksempel børsnoterede aktier. Illikviditet medfører risiko for tab ved større salg over en kort tidsperiode. Bestyrelsen har fastsat rammer for investeringer i illikvide aktivklasser, der afspejler dette hensyn. Aktuelt overstiger beholdningen af likvide aktiver langt de årlige betalingsforpligtelser, hvorfor der er meget lav sandsynlighed for at blive nødsaget til at sælge på ufordelagtige vilkår.

Afdækning af finansielle risici

Pensionskassens store individuelle bonuspotentialer betyder, at der ikke aktuelt er behov for at afdække renterisikoen på pensionsansættelserne.

Pensionskassen afdækker valutakursrisiko på investeringer denomineret i udenlandsk valuta, såfremt værdien af den enkelte valuta udgør over 2 % af de samlede investeringsaktiver. For andre valutaer end DKK og EUR foretages afdækning af valutaeksposeringen inden for en ramme på mellem 50-100 % afhængigt af aktivet.

Pensionskassen er også eksponeret overfor modpartsrisiko, dvs. risiko for at lide tab, fordi en modpart i finansielle kontrakter ikke kan leve op til sine forpligtelser. Modpartsrisici styres gennem sikkerhedsstillelse og rammer for nettomellemværendet med de relevante finansielle institutioner. Der er tillige fastsat rammer for størrelsen af enkeltinvesteringer og større koncentrationsrisici. For eksempel er der fastsat rammer for den samlede eksponering mod en stat, en regional myndighed, en virksomhed eller en koncernforbunden gruppe af virksomheder.

FORSIKRINGSRISICI

Forsikringsrisici omfatter risikoen for stigninger i levetid, ændringer i invalidehyppighed, omskrivning til fripolice og tilbagekøb. De forskellige risikoelementer analyseres løbende. Medlemmerne bærer overvejende selv forsikringsrisiciene via det betinget garanterede tegningsgrundlag.

I pensionskassen opgøres pensionsansættelserne i overensstemmelse med Finanstilsynets model for levetidsforudsætninger baseret på dels pensionskassens egne erfaringer og dels på Finanstilsynets benchmark for forventede fremtidige levetidsforbedringer.

Alle risikosummer dækkes for egen regning. Der er ikke indgået genforsikringskontrakter på pensionsforsikring. Risikosummen er forskellen mellem den opsparede reserve og den reserve, der skal afsættes til fremtidige betalinger ved invaliditet og død.

OPERATIONELLE RISICI

Pensionskassens operationelle risici er risikoen for direkte eller indirekte tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige og systemmæssige fejl eller eksterne begivenheder, herunder juridiske risici.

Det er ledelsens vurdering, at pensionskassen ikke løber væsentlige operationelle risici.

For at reducere operationelle risici er der i relation til såvel pensionsvirksomheden som investeringsvirksomheden etableret forretningsgange, som sikrer, at risiciene overvåges og minimeres. Der sker løbende registrering af operationelle hændelser samt opfølgning og rapportering af disse til revisions- og risikoudvalget, og under særlige omstændigheder også direkte til bestyrelsens formandskab.

OUTSOURCING

Pensionskassen har outsourcet opgaver på væsentlige aktivitetsområder for at opnå omkostningsbesparelser, adgang til kompetencer inden for investeringsforvaltning, osv. Bestyrelsen har fastsat retningslinjer for outsourcing af væsentlige aktivitetsområder for at sikre en betryggende håndtering af de risici, der er forbundet med outsourcing, herunder at outsourcingaftaler og -aktiviteter behandles efter bestyrelsens retningslinjer og gældende lovgivning om outsourcing.

Retningslinjerne sikrer, at bestyrelsen involveres i beslutning om outsourcing, at krav til leverandørens evne og kapacitet er opfyldt, at en række forhold og krav til leverandøren iagttages ved kontraktindgåelse, samt at Finanstilsynet orienteres om outsourcingaftalen. I forhold til de outsourcete aktiviteter er der etableret de fornødne procedurer, som sikrer en løbende overvågning af leverandørens ydelser i tid, kvalitet og kvantitet i henhold til relevant outsourcingaftale og gældende regler.

Den løbende overvågning af outsourcete aktiviteter reguleres i forretningsgange, som sikrer rapportering til relevante ledelsesmæssige fora og bestyrelsen om leverandørens opgavevaretagelse f.eks. ved løbende driftsrapporter, møder, stikprøvekontroller, revisorerklæringer mv.

FØLSOMHEDSOPLYSNINGER

Hændelse Mio. kr.	Påvirkning af egenkapital
Rentestigning på 0,7 - 1,0 %-point	19
Rentefald på 0,7 - 1,0 %-point	-23
Aktiekursfald på 12 %	-129
Ejendomsprisfald på 8 %	0
Valutakursrisiko (VaR 99 %)	-7
Tab på modparter på 8 %	-12

Beregningerne i tabellen er foretaget med udgangspunkt i, at egenkapitalen investeres sammen med investeringsaktiver vedrørende medlemmernes midler. De viste følsomhedsbeløb svarer til egenkapitalens forholdsmæssige andel af investeringerne.

RAPPORT OM SOLVENS OG FINANSIEL SITUATION

Pensionskassens risikostyring er uddybende beskrevet i rapport om rolvens og finansielle situation - den såkaldte SFCR. Rapporten er offentlig tilgængelig og kan findes på arkitektension.dk/ap/rapporter.

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017 for Arkitekternes Pensionskasse.

Årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed.

Koncernregnskabet og årsregnskabet giver efter vores opfattelse et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 2017.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for udviklingen i koncernens og pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold, samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som koncernen og pensionskassen kan påvirkes af.

Hellerup, den 7. marts 2018

Direktionen

Hasse Jørgensen
Adm. direktør

/ Morten Lund Madsen
Direktør for økonomi

Bestyrelsen

Mette Elisabeth Carstad
(Formand)

Cecilie Therese Hansen
(Næstformand)

Rikke Sylow Francis

Søren Kaare-Andersen

Kirsten Schmidt Sander

Per Frølund Thomsen

Anne Marie Øhlenschlæger Christiansen

Intern revisions revisionspåtegning

Konklusion

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet for Arkitekternes Pensionskasse giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed for så vidt angår årsregnskabet for koncern og pensionskasse.

Vores konklusion er i overensstemmelse med vores revisionsprotokollat til revisions- og risikoudvalget samt bestyrelsen.

Den udførte revision

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for Arkitekternes Pensionskasse for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2017. Koncernregnskabet og årsregnskabet udarbejdes efter lov om finansiell virksomhed.

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter internationale standarder om revision vedrørende planlægning og udførelse af revisionsarbejdet.

Vi har planlagt og udført revisionen for at opnå høj grad af sikkerhed for, at koncernregnskabet og årsregnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vi har deltaget i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af koncernregnskabet og årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med koncernregnskabet eller årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiell virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Nøgletallet solvensdækning

Ledelsen er ansvarlig for nøgletallet solvensdækning, der fremgår af hoved- og nøgletaloversigten i note 18 i regnskabet.

Som anført i hoved- og nøgletaloversigten i note 18 er nøgletallet solvensdækning undtaget fra kravet om revision. Vores konklusion om årsregnskabet omfatter derfor ikke nøgletallet solvensdækning, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om dette nøgletal.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at overveje, om nøgletallet solvensdækning er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Hvis vi på dette grundlag konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i nøgletallet solvensdækning, skal vi rapportere herom. Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Hellerup, den 7. marts 2018

Gert Stubkjær
Koncernrevisionschef

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne i Arkitekternes Pensionskasse

Konklusion

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisions- og risikoudvalget samt bestyrelsen.

Hvad har vi revideret

Arkitekternes Pensionskasses koncernregnskab og årsregnskab for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis, for såvel koncernen som pensionskassen ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit Revisors ansvar for revisionen af regnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med IESBA's Etiske regler.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg

Vi blev første gang valgt som revisor for Arkitekternes Pensionskasse den 4. april 2017 for regnskabsåret 2017.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskabet for 2017. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Centrale forhold ved revisionen	Hvordan vi har behandlet det centrale forhold ved revisionen
<p>Måling af pensionsmæssige hensættelser Koncernen har pensionsmæssige hensættelser for i alt 6.461 mio. kr., hvilket udgør 67 pct. af koncernens balance.</p> <p>Hensættelserne består primært af pensionshensættelser til gennemsnitsrente og fortjenstmargen.</p> <p>Opgørelsen er baseret på aktuarmæssige principper og involverer væsentlige regnskabsmæssige skøn knyttet til de aktuarmæssige forudsætninger om den tidsmæssige placering og omfang af fremtidige betalinger til medlemmerne.</p> <p>De aktuarmæssige forudsætninger omfatter væsentligst rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed og omkostninger. Vi fokuserede på måling af pensionsmæssige hensættelser, fordi opgørelse af hensættelserne er kompleks og involverer betydelige regnskabsmæssige skøn.</p> <p>Der henvises til koncern- og årsregnskabs omtale af "Usikkerhed ved indregning og måling" i note 0 samt "Pensionshensættelser" i note 10.</p>	<p>Vi gennemgik, vurderede og testede relevant forretningsgange og interne kontroller, der er etableret for at sikre, at pensionshensættelser er fuldstændige og måles korrekt.</p> <p>I forbindelse med revisionen anvendte vi vores egne aktuarer til at vurdere de af koncernen anvendte aktuarmæssige modeller og forudsætninger samt de foretagne beregninger.</p> <p>Vi vurderede og udfordrede de væsentligste aktuarmæssige forudsætninger såsom rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbsandsynlighed, sandsynlighed for omskrivning til fripolice samt omkostninger ud fra vores erfaring og branchekendskab med henblik på at vurdere, om disse er i overensstemmelse med regulatoriske og regnskabsmæssige krav. Dette omfattede en vurdering af kontinuiteten i grundlaget for opgørelsen af hensættelserne.</p>
<p>Måling af unoterede investeringsaktiver Unoterede investeringsaktiver omfatter investeringer i kapitalfonde, infrastrukturfonde, unoterede aktier og erhvervsobligationer m.m. samt afledte finansielle instrumenter og indgår i regnskabsposterne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapitalandele • Obligationer • Andre finansielle instrumenter <p>Endvidere indgår negativ værdi af afledte finansielle instrumenter i regnskabsposten "Anden gæld".</p> <p>Unoterede investeringsaktiver måles til en skønnet dagsværdi baseret på værdiansættelsesmodeller og forudsætninger herunder ledelsesmæssige skøn, der ikke er observerbare for tredjemand, og har en væsentlig påvirkning på regnskabet.</p> <p>Vi fokuserede på måling af unoterede investeringer, fordi opgørelsen er kompleks og involverer betydelige ledelsesmæssige skøn.</p> <p>Der henvises til koncern- og årsregnskabs omtale af "Usikkerhed ved indregning og måling" i note 0 samt "Afledte finansielle instrumenter" i note 8.</p>	<p>Vi gennemgik, vurderede og testede relevante forretningsgange og interne kontroller for måling af unoterede investeringer.</p> <p>Vi vurderede og testede de af ledelsen anvendte værdiansættelsesmodeller.</p> <p>Vi testede stikprøvevist sammenhængen mellem de anvendte forudsætninger og beregningen af dagsværdier.</p> <p>Vi testede stikprøvevist anvendte dagsværdier til relevant rapportering fra eksterne managers. Vi gennemgik og testede endvidere relevante interne kontroller for tilstedeværelse, værdiansættelse, nøjagtighed mv. i den interne proces for verifikation af værdiansættelser samt efterregnede på stikprøvebasis værdiansættelsen af afledte finansielle instrumenter.</p> <p>Vi udfordrede de ledelsesmæssige skøn, der ligger til grund for beregning af dagsværdier ud fra vores kendskab til porteføljen og markedsudviklingen.</p>

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med lov om finansiel virksomheds krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Nøgletallet solvensdækning

Ledelsen er ansvarlig for nøgletallet solvensdækning, der fremgår af hoved- og nøgletaloversigten i note 18 i regnskabet.

Som anført i hoved- og nøgletaloversigten i note 18 er nøgletallet solvensdækning undtaget fra kravet om revision. Vores konklusion om koncernregnskabet og årsregnskabet omfatter derfor ikke nøgletallet solvensdækning, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om dette nøgletal.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at overveje, om nøgletallet solvensdækning er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Hvis vi på dette grundlag konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i nøgletallet solvensdækning, skal vi rapportere herom. Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller pensionskassen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

-
- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
  - Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og pensionskassens interne kontrol.
  - Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
  - Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og pensionskassen ikke længere kan fortsætte driften.
  - Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.
  - Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Med udgangspunkt i de forhold, der er kommunikeret til den øverste ledelse, fastslår vi, hvilke forhold der var mest betydelige ved revisionen af regnskabet for den aktuelle periode og dermed er centrale forhold ved revisionen. Vi beskriver disse forhold i vores revisionspåtegning, medmindre lov eller øvrig regulering udelukker, at forholdet offentliggøres, eller i de yderst sjældne tilfælde, hvor vi fastslår, at forholdet ikke skal kommunikeres i vores revisionspåtegning, fordi de negative konsekvenser heraf med rimelighed ville kunne forventes at veje tungere end de fordele, den offentlige interesse har af sådan kommunikation.

Hellerup, 7. marts 2018

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 3377 1231

Christian F. Jakobsen
statsautoriseret revisor
mne16539

Claus Christensen
statsautoriseret revisor
mne33687

Nøgletalsdefinitioner

Finanstilsynets nøgletal

Nøgletal er beregnet i henhold til Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringselskaber og tværgående pensionskasser

Pension

Afkastprocent =
$$\frac{\text{Investeringsafkast vedr. gennemsnitsrenteprodukter} \times 100}{\text{Pensionsmæssige hensættelser primo året} + \text{gennemsnitligt vægtede ind og udbetalinger for gennemsnitsrenteprodukter}}$$

Nøgletallet er beregnet pengevægtet.

Omkostningsprocent af hensættelser =
$$\frac{\text{Årets pensionsmæssige driftsomkostninger} \times 100}{\text{Gennemsnitlige pensionsmæssige hensættelser}}$$

Omkostninger i kr. pr. medlem =
$$\frac{\text{Årets pensionsmæssige driftsomkostninger}}{\text{Gennemsnitlige antal medlemmer}}$$

Egenkapitalforrentning efter skat =
$$\frac{\text{Resultat efter skat} \times 100}{\text{Vægtet gennemsnitlig egenkapital}}$$

Forretning af overskuds kapital, der tildeles afkast som egenkapital =
$$\frac{\text{Overskudskapitalens afkast før skat} \times 100}{\text{Vægtet gennemsnitlig overskudskapital}}$$

Solvensdækning =
$$\frac{\text{Solvenskapitalkrav} \times 100}{\text{Kapitalgrundlag ved udgangen af året}}$$

Supplerende nøgletal

Bonusgrad i procent =
$$\frac{\text{Individuelle og kollektive bonuspotentialer ved udgangen af året} \times 100}{\text{De samlede depoter ved udgangen af året}}$$

Forrentning af medlemmidler efter omkostninger før skat =
$$\frac{(\text{Vægtet gennemsnitlige hensættelser} + \text{Vægtet gennemsnitlig overskudskapital} + \text{Pensionsafkastskat}) \times 100}{\text{Pensionsmæssige hensættelser primo året med tillæg af overskudskapital primo året} + \text{Gennemsnitligt vægtet cashflow}}$$

Nøgletallet viser medlemmernes samlede afkast minus omkostninger og risikoforrentning.

FOTO
Christoffer Regild (s.4 Mette Carstad)

DESIGN
Zoulmade.com

TRYK
Bohemian ApS

5041 0457

Svanemærket tryksag

Arkitekternes Pensionskasse
Tuborg Havnevej 14 • 2900 Hellerup
Tlf. 77 55 64 44 • www.arkitektension.dk
Cvr.nr. 22 07 86 15

